

LIGJ

Nr.9048, date 7.4.2003

PER TRASHEGIMINE KULTURORE

Ne mbështetje te neneve 59 pika 1 shkronja "g", 78 dhe 83 pika 1 te Kushtetutës, me propozimin e Këshillit te Ministrave,

KUVENDI

I REPUBLIKES SE SHOIPERISE

V E N D O S I:

KREU I

DISPOZITA TE PERGJITHSHME

Neni 1

Ky ligj ka për qëllim shpalljen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore ne territorin e Republikës se Shqipërisë.

Neni 2

Objekt i këtij ligji janë vlerat e trashëgimisë kulturore, parashikimi i rregullave për mbrojtjen e saj dhe detyrat e përgjegjësitë e organeve qe veprojnë ne këtë fushe.

Neni 3

Ne këtë ligj, termat e mëposhtëm kane këto kuptime:

1. "Ansambël arkitekturor" është tërësia e një numri ndërtesash, te cilat i lidh një koncept i njëjtë krijues.
2. "Ansambël historik" është bashkësia e vlerave urbanistiko-arkitektonike me vlera historike.
3. "Ansambël muzeal" është bashkësia e vlerave urbanistiko-arkitektonike qe mbrohet nga shteti.
4. "Ansambël urban" është bashkësia e vlerave urbanistiko-arkitektonike me një qendër qytetare, e cila mund te formohet prej një ose disa pjesëve te një zone banimi.
5. " Ansambël urbanistik, arkitektonik, tradicional" është tërësia urbanistiko-arkitektonike e një qendre te banuar, e formuluar sipas kritereve kompozicionale te se kaluarës.
6. "Arkitekture tradicionale" është arkitektura e se kaluarës me zbatim kohor relativisht te gjere.
7. "Dëmtim" është ndërhyrja ne dem te pasurisë kulturore, materiale ose jomateriale, qe cenon funksionin ose pamjen origjinale te këtyre pasurive.

8. "Folklor gojor" është teksti i krijimit popullor, i pashoqëruar me muzike, i cili lexohet ose tregohet.
9. "Folklor instrumental" është krijimi muzikor popullor i interpretuar me vegla muzikore popullore.
10. "Folklor koreografik" janë valle dhe krijime që kërcëhen me ose pa shoqërim muzikor.
11. "Folklor vokal" janë krijime muzikore të kënduara ose të interpretuara me tekst dhe muzike.
12. "Institucione shtetërore të specializuara" janë Instituti i Monumenteve të Kulturës, Instituti i Arkeologjisë, Instituti i Kulturës Popullore, Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave të Shtetit, Qendra Kombëtare e Inventarizimit të Pasurive Kulturore, Arkivi i Filmit dhe Qendra Kombëtare e Veprimtarive Folklorike Kulturore.
13. "Inventarizim" është regjistrimi dhe identifikimi i objekteve të trashëgimisë kulturore.
14. "Katalogim informatik" është regjistrimi i të dhënave, sipas kritereve të caktuara shkencore, për identifikimin dhe administrimin e shpejta të pasurive kulturore.
15. "Mbrojtje" është mënyra dhe forma e natyrës juridike ose jo të ruajtjes, mirëmbajtjes, rindërtimit, restaurimit ose konservimit të pasurisë së trashëgimisë kulturore.
16. "Monument kulture" është objekti ose ndërtimi me vlera historiko-kulturore që mbrohet nga shteti.
17. "Objekt në mbrojtje paraprake" është pasuria kulturore, materiale, në pritje për t'u shpallur monument kulture nga organi përgjegjës.
18. "Objekt nën vërtim" është pasuria kulturore e pashpallur monument kulture, në shqyrtim për t'u përfshirë në mbrojtje nga shteti.
19. "Objekt unik" është vepra arkitektonike me përdorim të zakonshëm ose me funksione artistike a zbukuruese dhe që, deri në çastin e dhënë, është identifikuar si e vetme në trashëgiminë kulturore e materiale.
20. "Park arkeologjik" është hapësira me vlera mjedisore, në të cilën ruhen rrënoja ndërtimore, të zbuluara prej gërmimeve arkeologjike që mbrohen nga shteti.
21. "Pasaporta e objektit" është kartela e identifikimit të një objekti të trashëgimisë kulturore, ku vendosen fotografia e objektit, filmimet, skicat, vendndodhja, përmasat, pesha, materiali, kodi kompjuterik, autori, vendi i ruajtjes, përshkrimi dhe historiku.
22. "Qendër arkeologjike" është hapësira ku ruhen mbi e nën toke monumente dhe objekte me vlera arkeologjike.
23. "Qendër historike" është ansambli qytetar ose fshatar me vlera historiko kulturore që mbrohet nga shteti.
24. "Qytet-muze" është qendra qytetare që mbrohet nga shteti për vlerat historiko kulturore.
25. "Restaurim" është vlerësimi i thelbit origjinal të monumenteve nëpërmjet ndërhyrjeve për ndalimin e degradimeve të mëtejshme dhe nxjerrjes në pah të vlerave të tyre.
26. "Status i objektit" është gjendja juridike e një objekti.
27. "Trashëgimi me vlera kombëtare" është pasuria kulturore, materiale ose shpirtërore me vlera historiko-kulturore për kombin.
28. "Trashëgimi me vlera muzeale" është pasuria kulturore, materiale, e cila, për vlerat e veta historiko-kulturore ose artistike, meriton të ruhet në muze të profileve të ndryshme.
29. "Trashëgimi me vlera të veçanta" është pasuria kulturore, materiale ose shpirtërore me vlera të spikatura.
30. "Trashëgimi me vlera unike" është pasuria kulturore, materiale ose shpirtërore e vetme në llojin e

vet.

31. "Vlere arkeologjike" janë monumente, vendbanime historike te llojeve te ndryshme, objekte ose pjese veprash ndërtimore apo vendbanimesh, te dalë prej gërmimeve arkeologjike, me vlera historiko-kulturore.

32. "Vlere etnologjike" janë vlera te kulturës, materiale ose shpirtërore, te cilat lidhen me tiparet thelbësore te një kombi.

33. "Zeje tradicionale" është pjesa materiale dhe përvoja e përqendruar e mjeshtrave tanë popullore ne shekuj.

34. "Zone arkeologjike" është sipërfaqja ne te cilën gjenden monumente te zbuluara nga gërmimet arkeologjike ose është dëshmuar qenia e shtresave me përmbajtje arkeologjike.

Neni 4

Trashëgimia kulturore përbëhet nga vlera materiale dhe jomateriale, te cilat janë pjese e pasurisë kombëtare.

I. Vlerat materiale te trashëgimisë kulturore janë:

1. Objekte te trashëgimisë kulturore te paluajtshme, ku përfshihen:

a) qendra, zona dhe rajone, te banuara ose te pabanuara, me vlere arkeologjike, historike, etnologjike, arkitektonike dhe inxhinierike. Te tilla vlerësohen edhe objektet e kësaj natyre ne gjendje rrënojë, me vjetërsi mbi 100-vjeçare;

b) ansamble urbane, arkitekturore dhe historike, ndërtime ose konstruksione ndërtimore me vlera te veçanta. Te tilla janë edhe objektet e kësaj natyre ne gjendje rrënojë, me vjetërsi mbi 100-vjeçare.

2. Objekte te trashëgimisë kulturore te luajtshme, ku përfshihen:

a) objekte, pjese ose elemente te objekteve, te përfshira ne shkronjën "b" te pikës 1 te këtij neni, si mozaikë, kolona, kapitule, skulptura, piktura murale, ikona, ikonostase, tavane karakteristike, mbishkrime, gurë varresh, me vjetërsi mbi 100-vjeçare;

b) materiali i lëvizshëm arkeologjik, qe del nga gërmimet arkeologjike, grumbullohet nga gjurmimet arkeologjike, ose vjen si gjetje rastësore apo qe ruhet ne koleksione ose fonde te tjera te ndryshme;

c) krijimet artistike te te gjitha llojeve dhe gjinive. Këtu nuk përfshihen krijimet e autoreve te gjalle;

ç) dokumente arkivore me rëndësi historike kombëtare;

d) dorëshkrime dhe botime, libra dhe periodike me vlera te veçanta, historike dhe bibliografike;

dh) koleksionet e ndryshme filatelike, numizmatike te artit, me vjetërsi mbi 25-vjeçare;

e) pajisje tradicionale pune, mjeshtërie dhe jetese. Mekanizma, makineri ose objekte te përdorimit te përditshëm ose atij ceremonial, me vlera artizanale, etnografike ose historike, objektet e prodhuara ne mënyrë artizanale, me vjetërsi mbi 50-vjeçare dhe objektet e fabrikuara me vjetërsi mbi 75- vjeçare;

ë) teknologji te prodhimit te produkteve te traditës;

f) armët e ftohta dhe te zjarrit, te prodhimit artizanal ose te fabrikuara përpara fillimit te Luftës se Dyte Botërore;

g) objekte personale te figurave te shquara historike;

gj) objektet e përfshira ne inventarët e pasurive, te shpallura ne ruajtje ose ne mbrojtje, te rrjetit

muzeal e te galerive te artit dhe te institucioneve shtetërore te vendit deri ne vitin 1991.

II. Vlerat jomateriale te trashëgimisë kulturore janë:

1. Përdorimi i gjuhës shqipe ne veprat letrare.
2. Folklori gojor i ruajtur ne kujtese, i shkruar ose i regjistruar.
3. Folklori vokal, koreografik dhe instrumental.
4. Zakone dhe doke tradicionale.
5. Besime dhe besëtytni te traditës.
6. Zejet e ndryshme tradicionale.

Neni 5

1. Vlerat materiale dhe jomateriale te trashëgimisë kulturore, qe zbulohen ose krijohen, pavarësisht nga pronësia, mbrohen nga shteti.
2. Ministri i Kulturës, Rinise dhe Sporteve shpall Ditën Kombëtare te Trashëgimisë Kulturore.

Neni 6

Ministria e Kulturës, Rinise dhe Sporteve, Akademia e Shkencave, Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave te Shtetit, universitetet, si dhe organet e qeverisjes vendore, sipas fushave përkatëse, bëjnë gjurmimin, mbrojtjen, konservimin, restaurimin, trajtimin, studimin, inventarizimin dhe katalogimin informatik te objekteve te trashëgimisë kulturore.

Neni 7

1. Instituti i Monumenteve te Kulturës, Qendra Kombëtare e Inventarizimit te Pasurive Kulturore, Instituti i Arkeologjisë, Instituti i Kulturës Popullore dhe Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave te Shtetit, sipas kriterave shkencore, bëjnë përcaktimin e vlerave te objekteve te trashëgimisë kulturore te luajtshme e te paluajtshme, te shpallura te tilla, prone e çdo personi fizik ose juridik, si dhe dokumentimin e tyre.
2. Këto objekte, ne mënyrë te detyrueshme, duhet te regjistrohen ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore, e cila lëshon pasaportën e objektit ne baze te këtyre te dhënave.
3. Çdo ndryshim i pronësisë se objektit duhet te regjistrohet ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore.

Neni 8

Çdo person fizik ose juridik është i detyruar te ruaje, sipas kriterave te caktuara ne këtë ligj dhe te akteve nënligjore, te nxjerra ne zbatim te tij, tërësinë e vlerave te trashëgimisë kulturore e historike qe zotëron ose merr ne përdorim.

Neni 9

1. Objektet e trashëgimisë kulturore me vlera te veçanta kombëtare dhe unikale, që nuk janë në pronësi shtetërore, mund të koleksionohen, shitën, blihen, lihen trashëgim ose dhurohen ndërmjet shtetasve shqiptarë që jetojnë brenda vendit.
2. Shteti shqiptar gëzon të drejtën e parablerjes së objekteve me vlera te veçanta kombëtare dhe unikale të trashëgimisë kulturore, që ndodhen në pronësi private.
3. Çdo pronar që dëshiron të shesë një objekt të trashëgimisë kulturore, është i detyruar të paraqesë në Ministrinë e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve pasaportën e objektit. Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve, pas këshillimit me organet e specializuara sipas fushave përkatëse, i kthen përgjigje pronarit të objektit brenda 30 ditëve nga paraqitja e kërkesës. Nëse Ministria është e interesuar për blerjen e këtij objekti, fillon procedurën e vlerësimit. Në rast të kundërt, pronari ka të drejtë të bëjë shitjen, duke i bashkëlidhur dokumentacionit të objektit mendimin me shkrim të institucionit që ka bërë vlerësimin e tij.
4. Për vlerësimin e objekteve në pronësi private të trashëgimisë kulturore të luajtshme, që nxirren jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë, ngrihet një komision i përhershëm me eksperte nga institucionet e specializuara shkencore, i cili, në përfundim të vlerësimit të objekteve, i rekomandon Ministrit të Kulturës, Rinisë dhe Sporteve lëshimin ose jo të autorizimit për nxjerrjen e këtyre objekteve jashtë territorit të vendit.
5. Funkcionimi i komisionit, procedurat e vlerësimit dhe kriteret shkencore, përzgjedhja e anëtarëve dhe shpërblimi i tyre përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 10

1. Zhvendosja e vlerave të trashëgimisë kulturore, për ruajtjen e vlerave të tyre në mjedise të përshtatshme, nga pikëpamja e sigurisë ose e mikroklimës, në varësi të natyrës së objektit, bëhet nga Instituti i Monumenteve të Kulturës, Instituti i Arkeologjisë, Instituti i Kulturës Popullore ose Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave të Shtetit.
2. Zhvendosja realizohet pasi këto institucione të kenë përgatitur dokumentacionin dhe studimet përkatëse dhe të kenë bërë regjistrimin e zhvendosjes në Qendrën Kombëtare të Inventarizimit të Pasurive Kulturore.

Neni 11

Shumëfishimi dhe riprodhimi i certifikuar i objekteve të trashëgimisë kulturore bëhet në përputhje me dispozitat e legjislacionit në fuqi për të drejtën e autorit, pasi është marrë leja e Qendrës Kombëtare të Inventarizimit të Pasurive Kulturore.

Neni 12

Objektet e trashëgimisë kulturore në pronësi private, me vlera të veçanta kombëtare dhe unikale, kur e

kërkon interesi publik, mund të shpronësohen në mbështetje të dispozitave ligjore në fuqi për shpronësimet.

Neni 13

Personat fizike ose juridike që kanë në pronësi objekte të regjistruara me vlera të trashëgimisë kulturore, të luajtshme e të paluajtshme, janë të detyruar të krijojnë kushte mirëmbajtjeje për këto objekte. Për restaurimin e këtyre objekteve ata janë të detyruar t'i drejtohen Institutit të Monumenteve të Kulturës, Institutit të Arkeologjisë, Institutit të Kulturës Popullore ose subjekteve të licencuara sipas nenit 17 pika 3.

Neni 14

Në rastin e fatkeqësive natyrore, të shembjes ose të djegies së objekteve me vlera të trashëgimisë kulturore, kur nuk vendoset kryerja e rikonstruksionit, mbi truallin e mbetur ose mbi pasurinë rrënojë, lejohet ndërtimi vetëm në sipërfaqen dhe vëllimin e mëparshëm, duke respektuar kategorinë dhe llojin e monumentit të dëmtuar.

Neni 15

1. Instituti i Monumenteve të Kulturës, Instituti i Arkeologjisë, Instituti i Kulturës Popullore ose Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave të Shtetit, me leje të pronarit dhe në prani të tij, kanë të drejtë të kontrollojnë gjendjen fizike të objektit ose të objekteve në pronësi private.
2. Pronaret e çdo objekti, pas kërkesës së bërë nga institucionet e mësipërme, janë të detyruar të lejojnë kontrollin e gjendjes fizike të objektit.

Neni 16

1. Institucionet e specializuara shtetërore, në marrëveshje me pronaret dhe zotëruarit të objekteve të trashëgimisë kulturore, krijojnë kushte për ekspozimin e këtyre objekteve për publikun.
2. Fotografimi, filmimi ose regjistrimi kompjuterik dhe publikimi i objekteve të trashëgimisë kulturore, të ekspozuara në muzetë vendore, bëhet pasi të jete marrë leje nga institucioni shtetëror, në varësi të të cilit është muzeu. Për objekte të tilla, të ekspozuara në muzetë kombëtare, leja miratohet nga Ministri i Kulturës, Rinisë dhe Sporteve.

Neni 17

1. Restaurimi i objekteve të trashëgimisë kulturore bëhet nga institucione shtetërore të specializuara dhe nga personat fizike ose juridike të licencuar për këtë qëllim.
2. Personat fizike ose juridike, kandidatë për marrjen e licencës së ushtrimit të profesionit të restauratorit në fushën e trashëgimisë kulturore, testohen nga Këshilli Kombëtar i Restaurimeve.

3. Këshilli Kombëtar i Restaurimeve ngrihet me urdhër të Ministrit të Kulturës, Rinise dhe Sporteve dhe ka ne përbërje përfaqësues të institucioneve të specializuara dhe personalitete të fushës përkatëse. Organizimi dhe funksionimi i këtij Këshilli përcaktohet në rregulloren e miratuar nga Ministri i Kulturës, Rinise dhe Sporteve.
4. Leja e ushtrimit të profesionit në këtë fushë miratohet nga Ministri i Kulturës, Rinise dhe Sporteve.
5. Punimet e restaurimit, të cilat kryhen nga organizma jashtë sistemit të institucioneve shtetërore, të ngarkuara për mbrojtjen, konservimin, restaurimin e studimin, mbikëqyren detyrimisht nga këto institucione.
6. Projektet e restaurimit në çdo rast miratohen nga Këshilli Kombëtar i Restaurimeve.

Neni 18

Fondet për mirëmbajtjen, restaurimin, zbulimin dhe studimin e vlerave të trashëgimisë kulturore sigurohen nga buxheti i miratuar për Ministrinë e Kulturës, Rinise dhe Sporteve, nga të ardhurat e përdorimit të tyre, si dhe nga çdo e ardhur tjetër e ligjshme, që sigurohet nga fondacione, organizata dhe institucione, vendase ose të huaja, shtetërore ose private apo nga personat fizike ose juridike. Fondet e siguruar nga përdorimi i monumenteve të kulturës vihen tërësisht në dispozicion të restaurimit e mirëmbajtjes së tyre.

KREU II

TRASHEGIMIA KULTURORE E LUAJTSHME

Neni 19

1. Lëvizja nga vendet e caktuara të objekteve të trashëgimisë kulturore të luajtshme, në pronësi shtetërore, me vlera të zakonshme ose të veçanta, kombëtare dhe unike, për ruajtjen, restaurimin, studimin, ekspozimin brenda vendit ose tjetërsimin e pronësisë, bëhet me lejen e Ministrit të Kulturës, Rinise dhe Sporteve.
2. Lëvizja nga vendet e caktuara të objekteve të trashëgimisë kulturore të luajtshme, me vlera të zakonshme, për ruajtjen, restaurimin, studimin dhe ekspozimin jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë, bëhet me lejen e Ministrit të Kulturës, Rinise dhe Sporteve.
3. Lëvizja e objekteve të trashëgimisë kulturore të luajtshme, me vlera të veçanta, kombëtare dhe unike për ruajtjen, restaurimin, studimin dhe ekspozimin jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë, bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave. Procedurat e këtyre lëvizjeve përcaktohen me udhëzim të Këshillit të Ministrave, sipas konventave ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë për këtë qëllim.
4. Në çdo rast, leja e lëshuar regjistrohet në Qendrën Kombëtare të Inventarizimit të Pasurive Kulturore.

Neni 20

1. Objektet e trashëgimisë kulturore te veçante, kombëtare dhe unikale, nuk dhurohen e nuk shkëmbehen ne asnjë rast.
2. Ne raste te veçanta, objektet e trashëgimisë kulturore te luajtshme mund te dhurohen ose shkëmbehen ndërmjet institucioneve simotra ne shtete te tjera, kur u shërbejnë interesave kombëtare dhe janë te barazvlefshme. Dhurimi ose shkëmbimi behet me vendim te Këshillit te Ministrave.

Neni 21

1. Shteti shqiptar behet menjëherë pronar i ligjshëm i objekteve te trashëgimisë kulturore, te cilat nuk janë ne pronësi shtetërore, por qe janë te vjedhura ose te humbura, nëse pronari i tyre nuk identifikohet.
2. Shteti shqiptar behet menjëherë pronar i ligjshëm i objekteve te trashëgimisë kulturore te luajtshme, te cilat nuk janë ne pronësi shtetërore, te nxjerra ne mënyrë te jashtëligjshme jashtë vendit.

Neni 22

Objektet e trashëgimisë kulturore te luajtshme, arkivat dhe koleksionet e institucioneve shtetërore e joshtetërore, si dhe ato te ekspozuara ne muzetë kombëtare ose vendore, shtetërore ose joshtetërore, mbrohen dhe administrohen sipas rregulloreve te vete institucioneve, te cilat hartohen ne përputhje me këtë ligj, si dhe me legjislacionin për arkivat.

Neni 23

Ne rastet kur godinat, ku ruhen arkiva shtetërore ose vlera te tjera te rëndësishme te trashëgimisë kulturore, u kthehen ish-pronareve dhe shpronësimi është i pamundur, Këshilli i Ministrave bën sistemimin ne mjedise te tjera te përshtatshme te këtyre institucioneve.

KREU III

TRASHEGIMIA KULTURORE E PALUAJTSHME

Neni 24

1. Objekti i trashëgimisë kulturore ka këto shkalle mbrojtjeje:
 - a) nen vrojtim;
 - b) ne mbrojtje paraprake;
 - c) monument kulture te kategorisë II ;
 - ç) monument kulture te kategorisë I.
2. Objektet ne grup emërtohen sipas rastit: park arkeologjik, qytet-muze, zone-muze, qendër historike, qendër arkeologjike dhe ansambël-muze.
3. Heqja e plote ose e pjesshme e mbrojtjes nga shteti e një objekti ose grupi objektesh

te trashëgimisë kulturore është e drejte ekskluzive e organit që e ka shpallur atë.

Neni 25

1. Objekte nën vërtim janë të gjitha objektet në gjendje rënoje, kështjella, objekte kulturi, ndërtime inxhinierike, ndërtime publike ose të luksit, të ndërtuara përpara vitit 1900 dhe ato në shfrytëzim, të ndërtuara përpara vitit 1944. Ky status shpallet nga Instituti i Monumenteve të Kulturës dhe është i përhershëm.
2. Ndryshimi ose heqja e këtij statusi bëhet me kërkesë të pronarit të objektit drejtuar Institutit të Monumenteve të Kulturës.
3. Objekti me këtë status nuk mund të priset ose t'i bëhen ndryshime, pa miratimin me shkrim të Institutit të Monumenteve të Kulturës.

Neni 26

1. Objekt në mbrojtje paraprake shpallet nga Instituti i Monumenteve të Kulturës çdo objekt me vlera të veçanta. Ky status është 6-mujor dhe brenda kësaj periudhe ky institucion duhet të kryejë procedurat për përcaktimin e statusit të mëtejshëm të tij.
2. Gjate kësaj periudhe ndalohet çdo lloj ndërhyrje në gjendjen fizike të objektit.

Neni 27

Monumente kulturore të kategorisë II janë të gjitha ndërtimet në zonat-muze dhe në ato zona të mbrojtura të qyteteve-muze në qendrat historike, të pacilësuar monumente të kategorisë I. Ato ruhen vetëm në vëllime dhe përbërje arkitektonike të pamjeve të tyre të jashtme. Ministri i Kulturës, Rinisë dhe Sporteve i shpall ato monumente kulturore të kategorisë II.

Neni 28

1. Monumente Kulturore të kategorisë I janë ndërtimet me vlera të spikatura dhe me rëndësi të veçante për trashëgiminë kulturore. Ato ruhen në terezinë e përbërësve të tyre arkitektonike dhe teknike.
2. Kompozimi i vëllimeve, trajtimi arkitektonik i pamjeve të jashtme dhe të brendshme, si dhe zgjidhja planimetrike dhe funksionale e këtyre monumenteve nuk mund të ndryshohen.
3. Ndërtimet e reja pranë tyre duhet të respektojnë distancat e zonës së mbrojtur.
4. Ministri i Kulturës, Rinisë dhe Sporteve i shpall ato monumente kulturore të kategorisë I.

Neni 29

1. Qytetet-muze, zonat-muze, qendrat historike, ansamblet-muze, qendrat dhe parqet arkeologjike janë kategori objektesh në grup, që ruhen në terezinë e tyre si komplekse historiko-arkeologjike, monumentale, arkitektoniko-urbanistike dhe mjedisore dhe për këtë ndalohen ndërtimet e reja që

prekin objektet ekzistuese, me përjashtim të rrjetit inxhinierik nëntokësor.

2. Rregullorja e administrimit për kategoritë e objekteve të mësipërme miratohet nga Këshilli i Ministrave me propozimin e Ministrit të Kulturës, Rinisë dhe Sporteve.

3. Monumentet e kulturës të kategorisë I dhe II në qendrat historike, qytetet-muze dhe ansamblet-muze mund të shfrytëzohen edhe për funksione të tjera, që nuk cenojnë në asnjë mënyrë vlerat e tyre. Aty mund të vendosen institucione shtetërore ose private, si muze, biblioteka, atelie monumentesh, fototeka, galeri artesh dhe ekspozita të ndryshme.

Neni 30

Institucionet e specializuara të fushave të trashëgimisë kulturore, organet e qeverisjes vendore dhe pronaret ose përdoruesit e objektit kanë të drejtën e propozimit për shpalljen e një objekti monument kulture. Propozimi i drejtohet Ministrit të Kulturës, Rinisë dhe Sporteve.

Neni 31

1. Qytetet-muze, zonat-muze, zonat arkeologjike, qendrat historike, ansamblet-muze dhe parqet arkeologjike shpallen të tilla me vendim të Këshillit të Ministrave pas propozimit të Ministrit të Kulturës, Rinisë dhe Sporteve.

2. Heqja e plote ose e pjesshme e shkalles së mbrojtjes në monumentet e kulturës bëhet me vendim të po atij organi, që e ka vendosur atë.

Neni 32

1. Për monumentet e kulturës përcaktohet një sipërfaqe toke ose trualli përreth, si zone mbrojtëse, në përputhje me vlerat e tyre arkitektonike, me përshtatshmërinë e tyre urbanistiko-estetike, me rrethinën dhe me rrethanat ekologjike.

2. Përmasat e zonës mbrojtëse përcaktohen nga organi që shpall monumentin, sipas studimit të bërë nga Instituti i Monumenteve të Kulturës.

Neni 33

1. Gërmimi, restaurimi, përdorimi dhe çdo veprim tjetër në monumentet e kulturës, si dhe çdo ndryshim në truallin e venë në mbrojtje rreth tyre, bëhet vetëm me autorizimin e Institutit të Arkeologjisë ose të Institutit të Monumenteve të Kulturës.

2. Ndalohet gërmimi me karakter arkeologjik dhe përdorimi i aparaturave metalkërkuese nga njerëz ose subjekte të paautorizuara.

Neni 34

Njësitë e qeverisjes vendore bashkëpunojnë me Institutin e Monumenteve të Kulturës dhe Institutin e

Arkeologjisë për ruajtjen dhe mbrojtjen e objekteve të trashëgimisë kulturore, që ndodhen në territoret në juridiksionin e tyre. Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve përcakton mënyrat e bashkëpunimit.

Neni 35

Punimet e mirëmbajtjes, të restaurimit dhe të rigjallërimit të monumenteve të kulturës kryhen me fondet e dhëna Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sporteve nga Buxheti i Shtetit, pasi të jetë miratuar plani i këtyre punimeve nga Instituti i Monumenteve të Kulturës.

Neni 36

1. Në monumentet e kulturës të kategorive I dhe II, prone e subjekteve joshtetërore, shteti përballon të gjitha shpenzimet për ruajtjen e vlerave historiko-artistike, të cilat nuk lidhen me qëndrueshmërinë e objektit.
2. Punimet e tjera të restaurimit për këto monumente përballohen në masën:
 - a) 50 për qind nga shteti dhe 50 për qind nga pronari për monumentet e kulturës të kategorisë I;
 - b) 30 për qind nga shteti dhe 70 për qind nga pronari për monumentet e kulturës të kategorisë II.

Neni 37

1. Kur pronari joshtetëror i monumentit të kulturës nuk ka fonde për kryerjen e punimeve të restaurimit, pas planifikimit të këtyre punimeve, shteti ndërmjetëson pranë bankave për përfitimin e kredive afatgjata me kushte lehtësuese.
2. Kur pronari kundërshton kredinë dhe kur monumenti është në rrezik shembjeje, punimet e restaurimit bëhen edhe pa pëlqimin e tij nga Instituti i Monumenteve të Kulturës ose edhe nga subjekte të tjera të licencuara për këtë qëllim. Pas përfundimit të punimeve, pronari detyrohet të paguajë pjesën e vet të shpenzimeve, në përputhje me nenin 36 të këtij ligji.

Neni 38

Çdo vendim i marre nga këshillat e rregullimit të territoreve për ndërhyrje ose ndërtim në zonat e shpallura monumente kulturore ose në zonën e mbrojtur pranë një monumenti kulturore, pavarësisht nga pronësia, është i pavlefshëm.

Neni 39

1. Monumentet e kulturës mund të rijetezohen për qëllime administrative dhe social-kulturore, me kusht që funksioni i ri të mos dëmtojë vlerën e monumentit.
2. Në çdo rast, shfrytëzimi i monumenteve të kulturës lejohet vetëm pasi të jetë lidhur kontrata

ndërmjet përdoruesit dhe pronarit, i cili është i detyruar të verë në dijeni Institutin e Monumenteve të Kulturës.

Neni 40

1. Vendosja e materialeve publicitare në objektet monument kulture bëhet në raste të veçanta festivo-kulturore dhe ka karakter të përkohshëm.
2. Veprimtaritë kulturore në objektet monument kulture bëhen vetëm në rastet kur ato nuk rrezikojnë ose cenojnë vlerat e tyre.
3. Ministri i Kulturës, Rinisë dhe Sporteve jep lejen për organizimin e veprimtarive kulturore dhe vendosjen e materialeve publicitare.

Neni 41

Kërkimet, sondazhet dhe gërmimet arkeologjike në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë janë monopol i shtetit shqiptar.

Neni 42

1. Veprimtaritë e përshkruara në nenin 41 realizohen nga Instituti i Arkeologjisë.
2. Këto veprimtari kryhen në baze të bashkërendimit të punëve ndërmjet Institutit të Arkeologjisë dhe Institutit të Monumenteve të Kulturës.
3. Për realizimin e këtyre veprimeve mund të bashkëpunohet edhe me institucione të tjera të specializuara, shtetërore ose private, vendase ose të huaja. Këto bashkëpunime bëhen në baze të marrëveshjeve ose kontratave dy ose shumëpalëshe. Përfshihet ekskluziviteti i institucioneve të huaja. Për bashkëpunimin, në çdo rast, merret miratimi nga organi më i lartë.

Neni 43

1. Qendrat, zonat dhe parqet arkeologjike përcaktohen nga Instituti i Arkeologjisë dhe Instituti i Monumenteve të Kulturës. Në territoret, që hyjnë në këtë grup, është e ndaluar çdo lloj ndërhyrjeje me karakter ndërtimor ose veprimtari të tjera që i dëmtojnë ato.
2. Zonat arkeologjike në studim përcaktohen nga Instituti i Arkeologjisë dhe Instituti i Monumenteve të Kulturës. Çdo ndërhyrje në këto zona kryhet në prani të specialisteve të këtyre institucioneve.

Neni 44

Objektet arkeologjike, të gjetura gjatë gërmimeve arkeologjike, janë prone e shtetit shqiptar.

Neni 45

Personat fizike ose juridike., qe zbulojnë ose gjejnë, ne mënyrë te rastësishme, objekte te trashëgimisë kulturore, janë te detyruar qe brenda 20 ditëve te njoftojnë organet vendore te kulturës, Institutin e Arkeologjisë dhe Institutin e Monumenteve te Kulturës, duke deklaruar mënyrën dhe vendin e gjetjes. Pas dokumentimit te objektit, komisioni i ngritur për këtë qellim me specialiste te këtyre institucioneve përcakton vlerat dhe vendos për statusin e mëtejshëm te objektit, si dhe shpërblimin e këtij personi.

Neni 46

Për ndjekjen e gjetjeve rastësore arkeologjike, qe dalin gjate punimeve bujqësore, ndërtimit te veprave inxhinierike ose konstruksioneve ndërtimore dhe marrjen e masave te shpëtimit te këtyre vlerave, ne rastet kur ato nuk përballohen nga strukturat e Institutit te Arkeologjisë ose te Institutit te Monumenteve te Kulturës, organizohen struktura te veçanta, te përkohshme, me urdhër te Ministrit te Kulturës, Rinise dhe Sporteve.

Neni 47

Ne rastet e ndërtimeve te mëdha ne territore ne pronësi shtetërore ose private, si rruge, autostrada, aeroporte, porte, vepra industriale, qendra te reja banimi, investitorët janë te detyruar qe, gjate procesit te projektimit dhe zbatimit te projektit, te këshillohen me specialiste te Institutit te Arkeologjisë dhe Institutit te Monumenteve te Kulturës. Specialistet kryejnë kontrollin e zonës dhe përgatisin dokumentacionin përkatës. Kur zona përmban vlera te rëndësishme arkeologjike, etnografike ose gjurme te arkitekturës se lashte ose tradicionale, projekti duhet te ndryshoje. Propozimi për ndryshime behet nga institucionet qe kane kryer kontrollin dhe shpenzimet për këto ndryshime përballohen nga investitori.

Neni 48

1. Kur, pas fillimit te punimeve, zbulohen rastësisht gjurme ose objekte me vlera arkeologjiko-etnologjike, punimet ndërpriten menjëherë. Drejtuesit dhe investitorët e punimeve njoftojnë, brenda tri ditëve, organet e qeverisjes vendore, Institutin e Arkeologjisë dhe Institutin e Monumenteve te Kulturës, te cilët bëjnë kontrollin përkatës, relatojnë për vlerat e gjetura dhe bëjnë propozimet përkatëse për vazhdimësinë ose jo te punimeve.
2. Nëse gjetjet janë me vlera te rëndësishme, punimet e filluara mund te pësojnë ndryshime ose te ndërpriten përfundimisht. Vendimi ne këtë rast merret nga organi qe ka autorizuar fillimin e punimeve.
3. Ne rastin kur punimet pësojnë ndryshime, te gjitha shpenzimet për to, si dhe shpenzimet për kërkimet shkencore, veprimtaritë e nevojshme restauruese ose konservuese, mbuloohen 100 për qind nga invest itori.

KREU IV

KUNDERVAJTJET ADMINISTRATIVE

Neni 49

1. Janë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobe, kur nuk përbejnë vepër penale, shkeljet e mëposhtme:

- a) shkeljet sipas nenit 7 dënohen me gjobe nga 10 000 -20 000 leke;
- b) shkeljet sipas nenit 8 dënohen me gjobe nga 30 000 - 50 000 leke;
- c) shkeljet sipas neneve 11 dhe 19 dënohen me gjobe nga 20 000 - 50 000 leke;
- ç) shkeljet sipas nenit 14 dënohen me gjobe nga 100 000 - 500 000 leke;
- d) shkeljet sipas nenit 16 pika 2 dënohen me gjobe 20 000 leke;
- dh) shkeljet sipas neneve 25 pika 3 dh 26 pika 2 dënohen me gjobe nga 100 000 300 000 leke;
- e) shkeljet sipas nenit 28 pika 2 dënohen me gjobe nga 100 000 - 500 000 leke;
- ë) shkeljet sipas nenit 33 pika 1 dënohen me gjobe nga 50 000 -500 000 leke;
- f) shkeljet sipas nenit 45 dënohen me gjobe nga 10 000 - 50 000 leke;
- g) shkeljet sipas nenit 33 pika 2 dënohen me gjobe 100 000 leke dhe konfiskim te aparaturës;
- gj) shkeljet sipas neneve 47 dhe 48 pika 1 dënohen me gjobe nga 1 000 000 - 5 000 000 leke.

2. Demi i shkaktuar ne objektet unikale te trashëgimisë kulturore përbën ne çdo rast vepër penale dhe dënohet sipas legjislacionit penal.

Neni 50

1. Te drejtën e vënies se gjobës e kane inspektoret e Institutit te Arkeologjisë, Institutit te Monumenteve te Kulturës dhe Qendrës Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore, sipas fushave qe mbulojnë.
2. Shqyrtimi i kundërvajtjeve administrative, ankimi dhe ekzekutimi i vendimeve bëhen sipas procedurave dhe afateve te përcaktuara ne Kodin e Procedurave Administrative.
3. Shuma e arkëtuar nga vjelja e gjobave derdhet 50 për qind ne favor te Buxhetit te Shtetit dhe 50 për qind ne favor te institucionit qe e ka objektin nen juridiksion.

KREU V

DISPOZITA KALIMTARE DHE TE FUNDIT

Neni 51

Çdo person fizik ose juridik, qe zotëron objekte, te cilat janë vlera te trashëgimisë kulturore te luajtshme, duhet t'i deklaroje ato pranë organeve te kulturës, te qeverisjes vendore dhe ta regjistroje objektin ne Qendrën Kombëtare te Inventarizimit te Pasurive Kulturore, sipas mënyrës qe ofron kjo qendër, brenda dy vjetëve nga hyrja ne fuqi e këtij ligji.

Neni 52

Për objektet monument kulture te dhëna me qira përpara hyrjes ne fuqi te këtij ligji, kontrata e qiramarrjes, për periudhën e mbetur, rregullohet ne përputhje me dispozitat e këtij ligji.

Neni 53

1. Instituti i Monumenteve te Kulturës dhe Instituti i Arkeologjisë, brenda gjashte muajve nga hyrja ne fuqi e këtij ligji, i paraqesin për miratim Këshillit te Ministrave zonat arkeologjike brenda qendrave te banuara ne Shkodër, Lezhe, Kruje, Durrës, Elbasan, Berat, Vlore dhe Sarande.

2. Brenda një viti nga hyrja ne fuqi e këtij ligji, Instituti i Monumenteve te Kulturës dhe Instituti i Arkeologjisë i paraqesin për miratim Këshillit te Ministrave kufijtë dhe rregulloret e administrimit te parqeve arkeologjike te Shkodres, Lezhës, Apolonisë, Bylisit, Amantias, Orikumit, Antigonesë, Finiqit dhe Butrintit.

3. Brenda 6 muajve nga hyrja ne fuqi e këtij ligji, institucionet e specializuara ne varësi te Ministrisë se Kulturës, Rinise dhe Sporteve, statutet e te cilave miratohen nga Ministri i Kulturës, Rinise dhe Sporteve, bëjnë rishikimin e këtyre statuteve, sipas dispozitave te këtij ligji.

Neni 54

Ngarkohet Këshilli i Ministrave qe, ne zbatim te neneve 9 pika 5, 19 pika 3, 20 pika 2,23,29 pika 2 dhe 31 pika 1, te nxjerre aktet nënligjore për zbatimin e këtij ligji.

Neni 55

Ligji nr.7867, date 12.10.1994 "Për mbrojtjen e pasurisë kulturore te luajtshme dhe te paluajtshme", shfuqizohet.

Neni 56

Ky ligj hyn ne fuqi 15 dite pas botimit ne Fletoren Zyrtare.

Shpallur me dekret nr.3804, date 5.5.2003 te Presidentit te Republikës se Shqipërisë, Alfred Moisiu